

DEO OPTIMO MAXIMO
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,
QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima secundâ
mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXXVIII.*

M. JOANNE - JACOBO DE LA PORTE, è Regiâ Societate
Medicâ Parisiensi, pro Epidemiis institutâ, Doctore Medico Præsidente.

An Variolis Balnea tepida.

L

ARIOLÆ sunt morbus inflammatorius, febrilis ut plurimum, qui criticè terminatur ad cutim per pustulas rubras, latiusculas, eminentes, quæ varias percurrunt periodos inflammationis, suppurationis; & desiccato pure abeunt in crustas duras, aridas, ultimò deciduas. Quatuor igitur stadia à se distincta subeunt Variolæ. Ea invasionis, eruptionis, suppurationis, desiccationis tempora Medici nuncupavere. Sæpè intrâ quatuor dies unaquæque Variolarum periodus absolvitur. Fit tamen ut illa tempora & ideo morbus multò diutius protrahantur; quod in quibusdam discretis malî moris, aut erumpentibus ægrè, & sæpius in confluentibus va-

A

riolis observandum venit. Voces illæ *discretæ* & *confluentes* pustularum ordinem spectant, ita ut discretæ sint in quibus à se separantur papulæ, confluentes verò, dum pustulæ sese mutuò attingunt, aut plures in unam coalescunt, aut suprà se invicem coacervantur. Pro qualitate veneni, ejus more, variis complicationibus, ejus grassandi modo, pustularumque figurâ, diversa fuerunt indita nomina, de quibus hic agere supervacaneum.

Ad determinandum veneni variolosi naturam, ejusque specificum detegendum, Medici quidam & ipse Boerhaavius infudaverunt. Felices nimium ! si lucubrationibus illud assequi potuissent. Spem autem fefellit inutilis labor. Verum quis crederet in ipsâ quoque inquisitione disciplinæ methodicæ, multos optimæ notæ fuisse hallucinatos viros ? Nam ex quo *Rhases* primus inter Medicos hunc morbum conspexit, ejusque symptomata & curandi methodum scriptis consecravimus, cuique ferè Medico, cuique etiam regioni, suus est peculiaris huic morbo medendi modus. Magna quidem illius varietatis pars repetenda est ab indicationum differentiis in morbo tam versatili ; at non minima indè quoque deducitur, quod opinio variè præconcepta Medicorum animos in diversas partes sæpè distraxerit. Sic *Mortonus* genuinæ variolarum indolis oblitus ; ne falsicerent vires, etiam in variolis maximè inflammatoriis diætâ calidiorè constanter suadere non timuit. *Sydenhamus* è contrâ prudentior, symptomatumque religioſus observator, regimen Antiphlogisticum plerumque aliis anteponebat. Quot aliæ varietates hic enumerari possent ? Verum diversa auxilia pro variis indicationibus adimplendis adhibita delineare satis erit. Alia morbi ipsius, alia accidentium curationem spectant. In morbo curando duplex indicationum fons observatur. Primus oritur ex variolarum inflammatorio caractere, alter ex illâ veluti necessitate quâ virus naturæ conatibus attenuatum, ad cutanea vasa propellitur. Aliud præterè indicationum genus à materiei abundantia defumitur. 1°. Igitur in usum venè Antiphlogistica, venæ sectio, diluentia, refrigerantia, quorum ope solida relaxantur, humorumque motus nimii compescuntur. 2°. Ut ad cutem crisis naturalis sedem, variolæ numerosiores deferantur, potus dantur calidi, stimulant, sudorifici ; iis enim adaugentur solidorum tonus & actio, diluuntur ; rare fiunt humores, & uberius ad ambitum corporis appellant. Duplici demum modo tollitur exundans veneni copia, vel auxilio sanguinem evacuantium immediatè, vel eorum quibus ad emunctoria aperta, novâ excitatâ irritatione, materies morifica deducitur. Primum exert effectum venæ sectio quæ cum sanguine veneni partem extus elicit. Emetica verò & cathartica, virtute quâ pollent, ex omni corpore per ventriculū & tubum intestinalem, quasi per viam regiam & patentem, humores heterogeneos expellere possunt.

Metum præterè incutere queunt accidentia quædam, materiei variolosæ in caput influxus, in fauces eruptio nimia, pustularum confluentia ; tunc vesicantibus, epispasticis, naporum pulpâ cruribus appositâ, saphenæ sectione, & aliis derivantibus remediis periculum avertitur. An illa varia auxilia convenient, necne, casus varii dijudicant. Nullum certè exprobrationis experts, si indiscrimi-

natim adhibeatur, si verò detur opportunè, faustos effectus exerere valet. Quidquid sit, nobis quantum in variolis balnea tepida conferre possint dicere animus est. Quod ut assequamur ea præcipuè incumbunt examinanda, nempe quænam in variolis indicationes implendæ, quinam balneorum effectus, quæ eorum utilitas factis & experienciâ comprobata?

I L.

DUM intrâ vaforum mæandros hospitat venenum variolosum mox erupturum, diversas agit tragædias; modò tacitè & ferè innocuè periodos agit, modò atrociter debacchans miscet omnia; aliàs sub mentiti morbi specie malignitatem abscondit, diù internè nidulans, frænisque exasperatum ægros vexat & opprimit. Verùm quoquo modo se gerat, sive suis propriis symptomatibus stipetur, & febre, ventriculi sensibilitate ingrâtè exquisitâ, gravitate capitis dolorificâ, nauseis, vomitu, renum doloribus mox erupturum nuncietur, sive alterius morbi, ut sæpè fit, larvam induat, attentî Medici sagaces oculos vix effigere valet; imò & singularem odorem quasi propriæ fermentationis indicem latè spargit. En illustrissimi clinici de variolis prognosticum nunquam obliviscendum. Homo quidam cujus lapsu violento calvaria confusa fuerat, in lecto, dolore capitis, stupore & aliis cerebri commoti signis affectus decumbebat. Hujus quot quot astant Medici vel Chirurgi terebrationi caput devovent. Solus stupente cætu *M. de Vernages* quasi subodoratus variolas, quîn æger terebretur, impedit. Mirabile dictu, postridiè eruptè Variolæ. Harumcè scholarum celeberrimus alter, simile quiddam recens mihi credidit. Jacebat Adolescens gravi & præcipiti confictatus morbo. Nulla symptomata morbum latentem nunciabant, præter sensûs & motûs abolitionem. Vitâ jam defunctum clamabant circumstantes & lugentes amici. Medicus ille prædicat Variolas, quæ quasi dicto dociles, manè sequenti apparuerunt. Indè verò major effato prognostico accedebat gloria, quòd parentes & institutores, variolosæ lui jam evasisse juvenem asserentes, Medicum in errorem inducere potuissent.

M. Thierry:
Eques.

Nunc, quænam, detectis variolis, agenda se se offerunt? Invasionis tempore, accenditur febris, cutis est tensa, calida, sanguis exardescit verè inflammatorius; ingruunt alia symptomata superiùs recensita. Variolarum igitur primæ periodus, omninò inflammatoria. In eo statu quænam propiùs urget indicatio, quam quæ jubet inflammationem compefcere? Quid aliundè præstantiùs? Cum ab eâ causâ suam plerumque lethalem indolem ducant Variolæ. Observavit *Sydenham* infantes & fibrâ laxâ homines donatos, in minora incurere pericula, dum temperamenta fervida & quasi ignea contagiosus morbus, & furens depascitur. Ipse maximè funestas eas habebat variolas, quæ post tempore sicca & calida grassabantur. Demùm eò futurum prognosticum, pejus, quo sanguis magis est desiccatus & inflammationi propior, experientia evincit.

Eruptionis tempore curarum aliud genus sese præbet. Inflammatoriæ cra-

4
fis evanuerunt symptomata. Intus hospitans venenum, jam naturæ viribus subactum partes externas adire conatur. Sed erupturis pustulis obstat cutis densa. Videm quàm lenta sit eruptio in temperamentis melancholicis, in rusticis, in senioribus, quorum cutis riget arida; quàm è contrà faciliùs exiliant variolæ in phlegmaticis, in urbanis, in infantibus? Ægriùs per tempestatem frigidam, in locis frigidis, quam in æstate & locis calidis apparent pustulæ variolosæ. Demùm si cutis spasmo quodam constringatur, ut in hypochondriacis & hysteriis fieri solet, quam raræ papulæ? Quot inde damna scaturiunt? A fermenti massâ majore, majus detrimentum capit animalis œconomia, & impares expugnando morbo vires opprimuntur. Tunc virus incertum & negatâ sede naturali errans undique ruit, sævit ubique. Hinc capitis dolores immanes, delirium, sensuum hebetatio, abolitio, hinc faucium strangulatio, congestiones periculosæ variis in visceribus, & alia non minùs pertimescenda.

Jàm verò victrice naturâ, in pus abeunt pustulæ. Ne illud retrocedat caueas? Veneno percussio periculum imminet. Ad cutem quantum poteris humorem propellas. Multiplices abscessus emollienti rore inungas. Quod si feceris, laudabilis & facilior eveniet suppuratio; quarundam etiâ pustularum resolutio tuas solvet curas. Tanta comoda comprobât Medicorum non rejicienda fides.

Denique desiccantur papulæ. Crusta quodam glutine cuti inhærens, quandoque debito tempore non decedit, & inde pruriginis ingrata, inquietudines. Nec satis; in eâ certè quædam includuntur veneni moleculæ, quibus ægotantis atmosphaera diù nimis coinquinatur, contagiumque perennat. Ab iis æger ipse, si subtilis lues intus resorbeatur, iterùm contaminabitur. Materies in indolem septicam versa, humoribus remixta, novam ipsi acrimoniam, phthisicam putritudinem, malignitatemque luctuosè sæcundam inducit. Quem fugit quantas strages ediderit ista resorptio? Quot malignæ febres, & contumaces intermittentes suum exordium in eo pure reperierint? Viscera infarciuntur, læduntur functiones, demùm febre lentâ corrosus æger, tabe, marasmo confectus, suo capite miserè luit pœnas.

III.

TOT & tam varias indicationes balneis adimpleri, quis ibit inficias? Ea corpori applicata cutis superficiem emundant, fibras rigidas & densas molliunt & relaxant, poros adaperiunt, humorique perspiratorio viam sternunt faciliorem. Quis eos effectus ab Antiquis & Asiaticis tam benè notos non ipse fuit expertus. Sic illi sua membra laboribus fracta & quasi rigida levabant, sic vires collapsas resciebant, sic labes à perspiratione impeditâ natas procul arcebant. Suos quoque in intima corporis effectus, balnea exerunt. Fluidi ope summè expansi atque penetrantis, muscoli fiunt molliores, membranæ vasorum novam concipiunt flexilitatem, nervorum vis redditur alacrior, fluxiliores evadunt humores.

Porro quot in variolis à balneorum usu debent exurgere commoda? Inflammatione tensa solida, nimis actiuosa ad æquum emollita componuntur, venenoque furenti perniciosam opem præbere jam non possunt. Tensione solidorum minutâ, minuitur dolor, quies ipsa redit. Roris amici beneficia, cum solidis partiuntur humores. Quod amiserant actione conjunctâ veneni variolosi, & inflammationis coagulantis serum rursus intus suscipiunt. Solvuntur conglutiones, non intrâ minima vasorum oscula sanguis conclusus arietat. Jam e contrâ liberior & novo latice dives, alveo facili suos intrâ canales defluit, & tutius actioni compellenti tunicarum obsequitur, quod remissior ipsarum tonus, ejus cursum conturbare nequeat. Veneno ipsi suæ deficiunt vires, dividuntur ejus moleculæ & in aqueo latice dilutiores innatant difficilius coalituræ. Itâ quæ prius, collectis viribus, actioni solidorum nimis obstitierant, debiliores nunc factæ, facillimè domantur, concoctionem subeunt, & cum sanguine circumueunte ad cutem numerosæ deferuntur. In hoc statu rerum, siue disceretæ sint, siue confluentes pustulæ, jam extrâ aleam positus est æger, & feliciter absolvitur quæ ritè fuit præparata suppuratio. Iis adde quod cicuratâ veneni indole non jam sit periculum, cutim exesam dehonestari. Sic dum flanda, repenti aquæ virtute, temperantur, mitiora sunt invasionis symptomata. Sic erupto benigniùs ad cutem veneno liberantur interna viscera, sic demùm cutis ipsa facilius desquamatur, & brevi fugatus hostis leviora vel nulla prorsus imprimit vestigia.

Qui de eâ tepidorum balneorum efficacità dubitaverit, ipsorum agendi vim in herpetibus, in scabie, & aliis hujusce farinae morbis attentè considerare velit. Acris, compacta materies, undè suam illi ducunt originem, itâ balneis attenuatur, dividitur, immutatur ut hoc solo sæpissimè auxilio morbus profligatus fuerit. Quot à capitis dolore, à pravâ dispositione, ab humore errante soluti fuere, eruptionum ope quas balnea comparaverant? Ea enim est hujusce auxilii virtus, ut veneni intus concepti & in intimo nidulantis, vires & actionem sopiat, enervet, eique per ambitum corporis viam salutiferam adaperiat.

I V.

MANCA esset assertio nostra, ni firmiori, in ipsâmet experienciâ, fulcro inniteretur. Ex quo mortale genus variolarum lues constitavit, balnea prædicata fuere. Illis quidem abstinuit *Rhases* veritus scilicet ne eorum usus nimiam ægotantibus debilitatis labem imprimeret. Quantum autem à recto tramite, tanti viri pace dicam, Medicus ille deflexit! Notandum quidem est in quâ regione versabatur *Rhases* solis æstuantis inclementiâ & mollissimo victu vires omnes infringi ac deprimi. Ipse tamen vapores aqueos, undè major virium prostratio, suadere non dubitavit. Nam quoties variolas intus latentes suspicabatur, ægri corpus, excepto capite, ad aquam in vapores expansam exponi jubebat. At licet erraret circâ remediî formam, non ne eadem reducebatur indicatio? Et quamvis in laxiori *Perfarum* constitutione, tale

remedium maximè timendum videatur , tanta est hujus in variolis præsentiâ ; ut ferè semper felici successu donaretur.

Quem verò fugiunt *Crapatorum* apud Hungarios in variolis tractandis mores & usus ? Si quis eorum isto morbo coinquinatur , ipso instanti per semel horam balneis tepidis immergiur. E balneo emersum linteis siccis & calidis excipiunt , quæ venenum cum perspiratorio humore combibunt. Deinde diebus singulis involutionis & eruptionis , iterantur aquea balnea. Eorum loco per suppurationis & desiccationis tempora, similia ex sero lactis aut aquâ lacti remixta præparantur. Fit eo more à patribus tradito religioseque observato , ut nulla felices inter eos montanos variolarum victima plectatur. Quin etiam fit ut ferè nulla, si historicis credere fas est, vestigia cutis honorem deturpent. Inter *Germanos* etiam balnea vigent. Sed illi venæ sectionem & catharsim antea commendare solent. Sæpiusquè *Montpeli* ea feliciter adhibita fuerunt. Et ipse *Sauvages*, his præmissis, variolas primo aspectu lethales , aut tantum erumpentes ægrè , citò mitigari , velocius extrà progredi , annoiat. In Insulâ Javâ apud *Indos*, primâ die eruptionis variolosos in fluvium sese mittere præcipites , & eo modo à peste irruente felicissimè liberari comprobatum est. Illa quidem balnea frigida sunt , & idèò humores inopinato sensu ad interna repellere valent. His aliundè densari cutem , fibras rigescere credendum est. Verùm hujusce regionis incolæ solis urentis ardoribus quasi combusti , similibus immersioni à tenerioribus annis assueti , minimè aquâ fluviali efficiuntur. Imò balneis ipsis frigidis , vividior tonus concitatur , fervet magis calor internus , perspiratioque exit abundantior. Quid plura ? Mirandos à balneis effectus in variolis ægrè erumpentibus se fuisse expertum testatur *Lemery*. Paucis ab hinc diebus ad ægrum dolore renum vividior cruciatum vocatus illustrissimus *Clinicus* miserum in balnea conjicit. Paulò post atroces sedantur cruciatus , ab aquâ quietis optatæ compos æger emergit. Sequenti sole iterum in balnea descendit , & tunc cum papulis variolosis in faciem eruptis , symptomata doloris ferè prorsus evanescent. Rursus balnea suadet Medicus. In dies crescit eruptio copiosior. Demùm salvo ægotante , absque reformidandis accidentibus , variolæ ut ita dicam in ipsis balneis sanatæ fuerunt. Quot alia exempla , si pluribus opus esset , in medium proferre daretur ? Ne verò ullus adit dubii locus , quædam his adjungere liceat.

Huiusce praxis
Fitcher Medi-
cus Autor.

Vid. Nofol.
Tom. I. de Var.
P. 572.
Coll. Acad.
To. 3. p. 338.

Vide Aft.
Acad. Sci. Par.
An. 1711. H.
P. 29.

M. Cofnier.

Doct. Mar-
tin.
Vide Aft. Aca.
Sci. Paris. An.
1737. p. 40.
Vid. Traité
des pet. Ver. p.
42.

Salutares effectus aquæ tepidæ ita persuasos habebat *Boerhavius* ut licet suo tempore omnium suffragia , methodo contrariâ *Mortonus* præripuisset , semel cupia , pediluvia , fomentationes emollientes , quantum sui juris erat , prudenter audax præscriberet. Inter *Helvetios* quidam Medicus felicissimâ praxi commendandus , quatuor interjectis horis ope spongiarum , cutem aquâ calidâ irrodando , variolas debellare solebat. Eâ methodo ab orco variolosi liberabantur , & etiam eorum cuti decus intactum remanebat. Sibi eadem evenisse , non aliis auxiliis asserit *M. Celeberrimus Duhaume* , & plures è pustulis esse resolutas. Quæ & quanta demùm bona conferant in variolosis , tum balnea tum aquæ vapores , ulterius referre me piget.

NE balnea suadendo videamur inconsulti, perpendendum est, an eorum usus noxæ quædam sequantur, an in variis variolarum complicationibus securè usurpari possint. Duplici modo circumfusa aqua nocere creditur, vel debilitando, vel comprimendo corpus. 1°. Certè quidem debile fieret illud, si diutius inter aquas remoraretur. Poris inhalantibus aqua recepta abundantius, humores dilueret nimium. Fibræ irroratæ brevi resolverentur, vireique superflite debilitate, avolarent. Has verò noxas effugit qui pro suis viribus & opportunâ occasione sese committit balneis. Quis per ætatem tum directi solares radii desiccant humores, dum oppressum languescit corpus, in aquis alacritatem, & elaterium amissum, vitamque quasi novam sæpissimè non hausit? Nonne gaudent æquali robore, ne dicam superiori, gentes illæ quas balnea juvant frequentia, ac illæ quæ iisdem carent. A balneis igitur non pendet virium defectus, sed à tempore quo iis immoramur.

2°. Ab aquâ extus applicatâ patiuntur viscera quædam, totumque corpus aliquando conturbatur. Undè quâque premens aqueus latex intrâ pulmones sanguinem cogit, & inde momentanea levisque oritur suffocatio, quandoque hæmoptysis. Talia in phthisim proclives, vel jam delapsos damna manent. Tantas imò aqua frigida clades secum infert. In hoc discrimen rarissimè ducunt balnea tepida. Scilicet dum igne penetratur aqua, dividitur magis ejus aggregatio, rarefiunt moleculæ, minuitur ideo vis comprimens, adeoque leviora metuenda sunt accidentia.

Variolæ etiam, corpore aliâ labe inquinato excipi possunt. Aliis prodesse balneâ, nocere aliis. Vetant operæ limites, ne hujusce morbi diversas complicationes consideremus. Satiùs erit dicere, balnea agere pessimè, dum ad dissolutionem, aut colliquationem putridam vergit sanguis. Itaque in variolis quæ scorbuticæ lui superveniunt, illa recusentur. Fibræ enim inertis tonus magis ac magis intringeretur, novusque latex humoribus additus, ipforum fluiditatem augendo, dissolutionem præcipitem ageret. Sic à balneo in tumulum descenderent agroti. Illis etiam quibus propter nimiam debilitatem pustulæ erumpere nequeunt, cave ne balnea cominendes: dum morbo natura impar est, in cardiacis tota spes nititur.

Si verò sinant vires, si nulla complicatio contrariâ adsit, securus in balnea descendat æger. Ea sive variolæ confluant, sive discretæ sint, sive facilè vel ægrè erumpant, vel in eruptione cum subsultu tendinum, aut motibus aliis spasmodicis & convulsivis, apprimè conveniunt. His positis, cum per se nullam inferant noxam balnea, cum eorum actioni salutari tantum obstat variolarum cum alio morbo quædam complicationes, cum generatioribus & frequentioribus præsentis luis indicationes adimpleant; siquidem ea molliendo

cutim, humores diluendo, pustularum eruptioni favent, veneni malignitatem certè compefcunt, maturationem fovent, decidentibus pustulis auxiliantur, cutis honorem servant; restat nunc ut concludamus.

Ergo Variolis Balnea tepida.

DOMINI DOCTORES DISPUTaturi.

M. Joannes d'ARCET, Professor Regius, Academia Regalis Matritensis socius è Regiâ Societate Medicâ Parisiensi, pro Epidemiis institutâ.

M. Ludovicus-Gilbertus BOYROT DE JONCHERES.

M. Petrus-Abrahamus PASON DE MONCETS, Eques in urbis præfecturâ Medicus ordinarius, Academia Regia Catalaunensis, necnon societatis rei Agrariæ Aurelianensis socius.

M. Franciscus THIERRY DE BUSSY, Consiliarius Medicus Regis ordinarius in supremo Senatu Parisiensi.

M. Carolus SALLIN, Consiliarius Regis Medicus ordinarius in ejus Castelleto.

M. Jacobus GOURLEZ DE LA MOTTE.

M. Hugo GAUTHIER, Consiliarius Regis Medicus.

M. Simon VACHER, Regis exercituum in Insulâ Corsicâ Medicus primarius.

M. Simon - Antonius BRINGAUD.

Proponebat Parisiis EDMUNDUS JOACHIM BOURDOIS DE LA MOTTE;
Joviniaco-Senonensis, Facultatis Medicæ Parisiensis Baccalaureus
Theseos Author. A. R. S. H. 1778.
A. SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1778.